

Statistisk analys

Thomas Furusten
Analysavdelningen

08-563 085 12
thomas.furusten@hsv.se
www.hsv.se

2008-09-23, Analys nr 2008/10

Klassificering av kurser vid universitet och högskolor 2007

Resurstilldelningssystemet för högskoleutbildning på grundnivå och avancerad nivå innebär att universitet och högskolor får ersättning för antalet helårsstudenter och deras prestationer upp till det takbelopp som finns angivet i regleringsbrevet.¹ Ersättningsnivåerna för helårsstudenter och helårsprestationer skiljer sig mellan olika utbildningsområden.

All utbildning delas in i kurser och alla kurser klassificeras till ett eller flera utbildningsområden. Universitet och högskolor beslutar själva vilket utbildningsområde varje kurs eller del av kurs tillhör. Klassificeringen av kurser inom olika utbildningsområden är viktig eftersom den avgör nivån på ersättningen, och klassificeringen påverkar därmed lärosätenas möjligheter att nå sina takbelopp.

Ersättningen per utbildningsområde

Ersättningsnivåerna för de olika utbildningsområdena varierar stort. Utbildningsområdena humaniora, samhällsvetenskap, juridik och teologi har den klart lägsta ersättningsnivån, även om ersättningen till dessa områden förstärkts på senare tid.

Drygt 40 procent av all utbildning (räknat i antal helårsstudenter) tillhör utbildningsområdena humaniora, samhällsvetenskap, juridik och teologi. Nära 30 procent tillhör teknik och naturvetenskap. De konstnärliga utbildningsområdena, som är de områden som har högst ersättning, utgör tillsammans bara ungefär 2,5 procent av utbildningsvolymen.

Ersättningsbeloppen beslutas årligen av regeringen och avgör den totala ersättningen till lärosätena, men lärosätena kan sedan använda resurserna enligt egna prioriteringar inom sin organisation.

---

¹ Helårsstudent är ett volymmått som innebär att antalet studenter omräknas till heltidsstuderande under ett år, och helårsprestationer motsvarar deras poängproduktion under ett år. Takbeloppet är det maximala belopp för ersättning som har beslutats för varje lärosäte.

Ersättningsbelopp 2007

Utbildningsområde	Ersättning per helårsstudent	Ersättning per helårsprestation	Fördelning av helårsstudenter 2007 (%)
Humanistiskt, samhällsvetenskapligt, teologiskt, juridiskt	19 043	17 847	42,4
Naturvetenskapligt, tekniskt, farmaceutiskt	45 708	39 384	29,8
Undervisning	32 409	38 169	8,5
Vård	49 649	43 002	8,1
Medicinskt	55 481	67 486	5,4
Odontologiskt	41 058	47 828	0,5
Övrigt (journalistik, bibliotek m.m.)	37 505	30 466	2,2
Design	132 337	80 629	1,0
Konst	187 875	80 659	0,2
Musik	114 170	72 188	0,8
Opera	272 081	162 762	0,0
Teater	263 097	131 045	0,1
Media	268 489	215 071	0,2
Dans	185 036	102 243	0,1
Idrott	96 422	44 621	0,5

I kolumnen längst till höger anges respektive områdes relativa storlek räknat i antal helårsstudenter 2007.

Under vissa perioder har lärosätena haft fler studenter än vad de har kunnat få ersättning för inom takbeloppet. Under andra perioder har det varit tvärtom, nämligen att lärosätena inte nått upp till sina takbelopp. Det sistnämnda har gällt sedan 2006.

För att lättare nå upp till takbeloppet skulle lärosätena teoretiskt sett kunna omklassificera kurser till utbildningsområden med hög ersättning – även om detta inte är förenligt med resurstilldelningssystemets avsikter. På så sätt skulle en helårsstudent generera högre intäkter bara genom att kursens klassificering ändrades till ett utbildningsområde med högre ersättningsnivå. Enligt statistiken finns dock inte något sådant mönster. Fördelningen av helårsstudenter på olika utbildningsområden har inte ändrats nämnvärt under de senaste åren.

Skillnader i klassificering

Eftersom lärosätenas klassificering av kurser avgör deras ekonomiska ersättning är det intressant att undersöka om det finns skillnader i hur olika lärosäten klassificerar sina kurser, och om skillnaden i så fall har någon betydelse för deras möjligheter att nå sina takbelopp. Ett sätt att göra en sådan undersökning är att jämföra den ersättning som lärosätena har fått för sin faktiska klassificering av kurser inom ett visst ämne – såsom den framträder i statistiken – med den ersättning de skulle ha fått om de hade klassificerat såsom genomsnittet av lärosäten. Genom att dividera den totala (beräknade) ersättningen för varje lärosäte med den ersättning som lärosätet skulle ha fått om det hade klassificerat varje kurs enligt genomsnittet erhålls en kvot – ett jämförelseindex. Ett

index under 100 innebär att den ersättning som lärosätet beräknas ha fått är mindre än den ersättning det skulle ha fått vid en genomsnittlig klassificering. Ett värde över 100 indikerar att lärosätet har fått en högre ersättning än vid en genomsnittlig klassificering.²

Detta sätt att jämföra varje lärosäte med genomsnittet ger en indikation på hur stor betydelse skillnader i klassificeringen har för den totala ersättningen. Den intressanta frågan är alltså om lärosätets totala ersättning har blivit högre eller lägre än genomsnittet på grund av att man klassificerat kurser³ inom andra utbildningsområden än genomsnittet för ämnet.

Klassificering av kurser inom samtliga ämnen

I tabellen på sidan fem framgår att 10 av 30 lärosäten ligger på genomsnittet. Sju lärosäten avviker med fem procent eller mer: Chalmers tekniska högskola (+5 procent), Växjö universitet (-5 procent), Högskolan i Jönköping (-6 procent), Högskolan Dalarna (+6 procent), Blekinge tekniska högskola (+6 procent), Högskolan Väst (+5 procent), samt Lärarhögskolan i Stockholm* (-6 procent).

Det är viktigt att komma ihåg att jämförelseindexet inte fungerar som en måttstock över ”rätt” eller ”fel” klassificering. För att göra en sådan bedömning krävs mycket mer ingående information om innehållet i olika kurser. Jämförelseindexet mäter endast relationen till det genomsnittliga lärosätets klassificering.

Det är också viktigt att hålla i minnet att analysen utgår från den inrapporterade statistiken. När lärosätena lämnar sin faktura till regeringen kan avräkningen se något annorlunda ut. Vissa lärosäten som i statistiken har registrerat många helårsstudenter inom konstnärliga utbildningsområden, får enligt sitt regleringsbrev endast betalt för ett fåtal av dessa. Detta kan ha viss betydelse för jämförelseindexet.

Enbart små förändringar över tid

Den här typen av jämförelser har gjorts årligen sedan 2001⁴. Sett över tid har det inte skett några stora förändringar. De lärosäten som ligger något högre än genomsnittet har gjort det under hela perioden, och motsvarande gäller för de lärosäten som ligger under genomsnittet. Några lärosäten som låg mycket under genomsnittet de första åren, har de senaste åren närmast sig genomsnittet.

---

² En tabell över lärosätenas klassificering av helårsstudenter inom olika ämnen och utbildningsområden kan fås av Thomas Furusten per e-post (fornamn.efternamn@hsv.se).

³ Det är inte alltid säkert att de kurser som jämförs är identiska, även om de har rapporterats in under samma ämnesrubrik i statistiken. Olika lärosäten kan rapportera in kurser med samma innehåll under olika ämnesrubriker.

⁴ Tidigare analyser finns tillgängliga på Högskoleverkets webbplats www.hsv.se

Jämförelseindex 2007

	Jämförelseindex 2007	Antal helårsstudenter* 2007
Uppsala universitet	96	19 712
Lunds universitet	100	24 563
Göteborgs universitet	102	24 005
Stockholms universitet	100	22 121
Umeå universitet	100	15 372
Linköpings universitet	100	16 724
Karolinska institutet**	96	5 461
Kungl. Tekniska högskolan	96	11 070
Chalmers tekniska högskola	105	8 051
Luleå tekniska universitet	103	6 576
Sveriges lantbruksuniversitet**	100	3 633
Karlstads universitet	98	7 553
Mittuniversitetet	102	6 824
Växjö universitet	95	7 261
Örebro universitet	103	8 235
Blekinge tekniska högskola	105	3 678
Högskolan i Jönköping	94	6 977
Högskolan i Kalmar	104	5 714
Malmö högskola	100	10 563
Mälardalens högskola	100	7 673
Högskolan i Borås	103	5 415
Högskolan Dalarna	106	5 249
Högskolan på Gotland	97	2 131
Högskolan i Gävle	100	5 756
Högskolan i Halmstad	100	4 822
Högskolan Kristianstad	97	4 817
Högskolan i Skövde	100	3 873
Högskolan Väst	105	4 059
Lärarhögskolan i Stockholm**	94	5 838
Södertörns högskola	101	5 772

* Antal helårsstudenter är beräknat exklusive uppdragsutbildning, basår, stödundervisning i svenska, KY-utbildning och preparandutbildning. Lärosäten med färre än 1 000 helårsstudenter redovisas inte i tabellen.

** Tre lärosäten har registrerat en ovanligt stor andel av sina helårsstudenter inom "Övriga ämnen": Lärarhögskolan i Stockholm (32 procent), Karolinska institutet (30 procent), och Sveriges Lantbruksuniversitet (22 procent). "Övriga ämnen" ingår inte i analysen eftersom det är en restpost som innehåller kurser som kan vara mycket olika och därför inte är jämförbara.

Om statistiken

Materialet baseras på uppgifter i studiedokumentationssystemet Ladok för år 2007. Uppgifterna har sammanställts av Statistiska centralbyrån (SCB). Uppdragsutbildningar, kvalificerad yrkesutbildning, basår, preparandutbildning och stödundervisning i svenska ingår inte. Materialet omfattar 271 274 helårsstudenter. Antalet helårsstudenter som inte finns med i materialet (från högskolor som inte rapporterar i Ladok) är drygt 4 000. Det är framför allt helårsstudenter från de konstnärliga högskolorna och från Handelshögskolan i Stockholm som saknas.

Den här analysen är gjord på den mest detaljerade nivån, alltså den nivå som varje lärosäte använder för rapportering av statistik till SCB. En begränsning med statistiken är att det inte är säkert att de kurser som jämförs är identiska utbildningar. Olika lärosäten kan rapportera in kurser med samma innehåll under olika ämnesrubriker. Något som också är värt att notera är att 7,3 procent av helårsstudenterna är registrerade inom restposten "Övriga ämnen", och ingår därmed inte i analysen. Denna andel varierar mellan olika lärosäten, år 2007 mellan 0 och 32 procent.

* Lärarhögskolan i Stockholm har sedan 2007 uppgått i Stockholms universitet.